

Тема 2. Державно-церковні відносини: історія проблеми (4 год.)

Держава як основний елемент політичної системи суспільства. Історичні форми взаємовпливу політичних та релігійних інституцій. Національно-державні релігії стародавніх цивілізацій та їх роль у державотворчих процесах. Нині діючі національно-державні релігії: індуїзм, іудаїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм. Передумови виникнення світових релігій.

Буддизм. Імперія Маур'їв. Махаяна. Хінаяна. Поширення буддизму в країнах Південно-Східній Азії. Монастирі. Роль буддизму в суспільно-політичному житті країн Азії.

Християнство. Виникнення християнства. Еволюція політики щодо християнства у Римській імперії. Нікейський собор. Християнізація варварських королівств у Західній Європі. Утворення Папської держави. Протиріччя між західним (римським) та східним (візантійським) християнством. Розкол християнської церкви (1054).

Католицизм. Боротьба світської та духовної влади за верховенство. Церковні реформи папи Григорія VII. Інвеститура. Інокентій III. Запровадження інквізиції. Боніфаций VIII та Філіп IV Красивий. "Авіньйонський полон пап". Велика Схизма. Єресі. Соборний рух. Реформація як релігійний та соціально-політичний феномен.

Протестантизм. Лютеранство та англіканство як державні релігії. Релігійна політика Англії в XVI-XVIII ст. Кальвінізм як прапор буржуазних революцій. Релігійна політика Генріха IV та Ришельє у Франції. Пізній протестантизм (баптисти, квакери, адвентисти, п'ятидесятники, Свідки Єгови). Контрреформація. Тридентський собор. Орден єзуїтів. Політика Габсбургів в Іспанії та Австрії. Боротьба з вільнодумством та атеїзмом.

Антиклерикалізм та рух Католицької ідеї. Ліквідація Папської держави. "Римське питання". І Ватиканський собор. Позавіросповідні форми релігії. **Масонство:** причини виникнення, доктрина, вплив на політичні процеси. "Великий Схід Франції".

Православ'я. Принцип цезаропапізму у політиці Візантійської імперії. Християнізація південно-східних та східних слов'ян. Київська Русь. Заснування Київської митрополії. Становлення російської православної церкви після монголо-татарської навали. Боротьба Москви та Литви за підпорядкування Київської митрополії. Релігійна політика московського князя Дмитра Донського. Поділ Київської митрополії на Київську та Московську. Загибель Візантії. Доктрина "Москви як третього Риму". Встановлення автокефалії Московської церкви (1589). Церковна реформа Никона. Розкольники. Релігійна політика Петра I. Ліквідація патріархату. Найсвятіший Синод. Імперія та РПЦ у XVIII – на початку XX ст.

Іслам. Експансія арабів. Арабський халіфат. Шиїзм та сунізм. Шаріат. Джихад. Суфізм. Поширення ісламу. Дамаський та багдадський халіфат як теократичні держави. Мусульманські держави на Піренейському п-ові. Османська імперія. Халіфат. Політична роль ісламу в середні віки та новий час. Реформаторські рухи в ісламі в XIX – на початку XX ст.